

Sygnatura akt VI Ka 901/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **16 października 2018 r.**

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Piotr Mika

Sędziowie: SO Marcin Schoenborn

SO Małgorzata Peteja-Żak (spr.)

Protokolant aplikant sędziowski Damian Baron

przy udziale Janusza Banacha Prokuratora Prokuratury Rejonowej G. w G.

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2018 r.

sprawy **W. O.**

ur. (...) w N.

syna S. i H.

oskarżonego z art. 286§1 kk w zw. z art. 12 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 21 czerwca 2018 r. sygnatura akt IX K 971/17

na mocy art. 437 k.p.k. i art. 438 k.p.k.

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt VI Ka 901/18

UZASADNIENIE WYROKU

z dnia 16 października 2018r.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2018 roku, w sprawie o sygn. akt IX K 971/17, Sąd Rejonowy w Gliwicach uznał oskarżonego W. O. za winnego czynu polegającego na tym, że w okresie od 30.10.2015r. do 12.11.2015r. w P., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził w błąd osobę upoważnioną do działania w imieniu Spółki (...) Spółka z o. o. z/s w P. co do zamiaru i możliwości wywiązania się z warunków zawartych umów dzierżawy naczep chłodniczych marki T. (...) o wartości 86.000 zł. każda o numerach VIN (...) o nr rej. (...) o nr rej. (...) o nr rej. (...), doprowadzając (...) Spółka z o. o. z/s w P. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie nie mniejszej niż 46.427,55 złotych, czym wyczerpał znamiona występku z art. 286 § 1 kk w związku z art. 12 kk i za to na podstawie tego przepisu wymierzył oskarżonemu karę 7 miesięcy pozbawienia wolności.

W punkcie 2 na mocy art. 46 § 1 kk orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej Spółki (...) Spółka z o. o. z/s w P. kwoty 46.427,55 złotych, zasądając równocześnie od niego na rzecz Skarbu Państwa stosowne koszty sądowe.

Rozstrzygnięcie w całości na korzyść oskarżonego zaskarżyła jego obrońca, zarzucając wyrokowi:

- obrazę przepisów prawa materialnego poprzez przyjęcie, że zachowanie oskarżonego wypełniło znamiona czynu zabronionego typizowanego jako przestępstwo z art. 286 § 1 kk pomimo że ujawnione przed Sądem okoliczności wykazują wadliwość przypisania oskarżonemu sprawstwa zarzuconego mu czynu i cywilnoprawny (zobowiązaniowy) charakter sporu zaistniałego pomiędzy oskarżonym a pokrzywdzoną spółką;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający istotny wpływ na jego treść, poprzez przyjęcie, że oskarżony w chwili zawarcia umów dzierżawy z pokrzywdzoną spółką działał w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadzając w błąd osobę upoważnioną do działania w imieniu (...) Sp. z o. o. z siedzibą w P. co do zamiaru i możliwości wywiązania się z warunków zawartych umów, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego materiału dowodowego prowadzi do twierdzenia, że w chwili zawarcia w/w umów (...) Sp. z o. o. była zdolna do bieżącej spłaty wynikłych z dzierżawy zobowiązań – o czym świadczy początkowa regularność spłat – a intencją pokrzywdzonej spółki było trwanie dzierżawy pomimo chwilowego niewywiązania się oskarżonego, o czym świadczy wycofywanie przez pokrzywdzoną spółkę oświadczeń o wypowiedzeniu rzeczonych umów, wobec czego zachowanie oskarżonego nie wyczerpywało znamion przestępstwa z art. 286 § 1 kk;

- w wypadku nieuwzględnienia powyższych zarzutów – obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, poprzez oddalenie wniosku dowodowego oskarżonego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków – kierowców zatrudnionych w (...) Sp. z o. o., pomimo niewystąpienia przesłanek enumeratywnie wyliczonych, tj. art. 167 kpk w zw. z art. 170 kpk, a tym samym nieuczynienie zadość prawnie zdefiniowanej zasadzie prawa do obrony, wywodzonej z art. 7 kpk, jak również nieuwzględnienie okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonego, tj. naruszenie normy z art. 4 kpk oraz poprzez niedopuszczenie z urzędu dowodu polegającego na zeznaniach współników i członków zarządu (...) Sp. z o. o. na okoliczność prowadzonych z oskarżonym ustaleń co do wyboru podmiotu, z którym rzeczona spółka mogła zawrzeć najkorzystniejszą umowę dzierżawy, tj. art. 167 kpk.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty obrońca oskarżonego wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu przestępstwa, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy stwierdził, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonego okazała się zasadna i skuteczna o tyle, iż w następstwie jej wywiedzenia koniecznym i uzasadnionym stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy oskarżonego W. O. do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Analiza treści środka odwoławczego prowadzi do wniosku, że skarżąca kwestionuje przede wszystkim poczynione przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne oraz zarzuca temu Sądowi brak dokonania należytej oceny dowodów. Kwestionuje zatem głównie ustalenia Sądu meriti odnośnie istniejącej sytuacji finansowej spółki (...) Sp. z o. o. w chwili zawarcia 4 umów dzierżawy z pokrzywdzoną, podnosząc, że Sąd ten nie uwzględnił wszystkich istotnych okoliczności ujawnionych w toku rozprawy i nie przeprowadził szeregu dowodów, czego konsekwencją było wyprowadzenie ocen i wniosków nieodpowiadających prawidłowości logicznego rozumowania.

Należy zgodzić się z apelującą, iż Sąd pierwszej instancji zaniechał oceny pod kątem znamion z art. 286 § 1 kk całokształtu materiału dowodowego jaki został zgromadzony w sprawie, opierając się praktycznie wyłącznie na relacji zaprezentowanej przez D. B. – prokurenta spółki (...) Sp. z o. o. Nie dokonał natomiast starannej i wnikliwej analizy pism kierowanych do spółki reprezentowanej przez oskarżonego – w postaci wezwań do zapłaty oraz wypowiedzeń

umów wraz z zapisami o nieaktualności wypowiedzenia w przypadku zapłaty zaległych zobowiązań, która pozwoliłaby na rzetelne ustalenie sytuacji finansowej Spółki (...) w momencie zawierania umów z (...) Sp. z o. o z siedzibą w P.. Nie wglębił się również w korelacje pomiędzy datami w jakich zmieniała się wiedza pokrzywdzonej spółki o sytuacji finansowej spółki (...), a zachowaniami poczynionymi przez oskarżonego w stosunku do niej. W rezultacie uchybił przepisowi art. 366 kpk, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, rozpoznając bowiem przedmiotową sprawę i ferując rozstrzygnięcie nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a także nie wziął pod rozwagę oraz nie poddał należytej analizie i ocenie całokształtu materiału dowodowego, pomijając w tej mierze również istotne jego części. W konsekwencji ustalenia faktyczne i ocena prawna zaprezentowane w pisemnych motywach wyroku nie były pełne ani wyczerpujące, a to z kolei powodowało, iż wydany wyrok należało uznać za wadliwy.

Sąd ustalił, że oskarżony już w chwili zawarcia umów dzierżawy nie miał zamiaru wywiązania się z ich warunków, zapłata zaś czynszu dzierżawnego za początkowy okres obowiązywania umów miała na celu jedynie „uspokojenie” jego kontrahenta, by ten zgodził się na wydzierżawienie mu kolejnych naczep. W ocenie Sądu orzekającego już wtedy reprezentowana przez niego spółka pozostawała w złej kondycji finansowej, na co wskazywały poszczególne wpisy ujawnione w Krajowym Rejestrze Długów. Podjęte przez oskarżonego negocjacje przed zawarciem przedmiotowych umów miały na celu przedstawienie spółki (...) w jak najkorzystniejszym świetle, wprowadzając w błąd pokrzywdzoną co do zamiaru i możliwości wywiązania się z warunków zawartych umów. Bezspornym jest, że to oskarżony, jako pełnomocnik (...) spółki, po przyjeździe do siedziby pokrzywdzonej, prowadził bezpośrednie rozmowy z D. B., będąc zainteresowanym wynajęciem 10 naczep chłodniczych na okres 1 roku. W związku z brakiem fizycznej możliwości realizacji takiego przedsięwzięcia przez (...)spółkę, w dniach 30 października i 12 listopada 2015r. podpisano z nim łącznie na okres jednego roku 4 takie umowy. W oparciu o nie spółka (...) była zobowiązana do płacenia z góry za dany miesiąc czynszu dzierżawnego w określonej kwocie. Bezspornym w sprawie niniejszej jest także i to, że początkowo czynsz ten był płacony w miarę terminowo, choć pierwsze wezwania do zapłaty pochodzą już z 4 i 11 stycznia 2016r. (k. 14, 41, 55 – grudzień 2015r. i styczeń 2016r.), a następne z 15 lutego 2016r. (k. 70 – za styczeń i luty 2016r.). W związku z zaleganiem przez dzierżawcę z zapłatą świadczeń, w dniach 11 stycznia i 20 kwietnia 2016r., w oparciu o § 6 pkt 3 zawartych umów, do spółki wysłano wypowiedzenia umów dzierżawy z zastrzeżeniem traktowania ich jednak jako nieaktualnych w przypadku zapłaty zaległego czynszu dzierżawnego do wskazanego tam terminu i przesłania potwierdzenia zrealizowanego przelewu (k. 15, 17, 39, 40, 54, 69). Niekwestionowanym w niniejszej sprawie było i to, że ostatecznie spółka reprezentowana przez oskarżonego zalegała ze spłatą należności jedynie za okres od maja do lipca 2016r. (wszystkie dotychczasowe zaległości spłacając w maju 2016r.) - co potwierdzają zestawienie zobowiązań k. 7, wezwania do zapłaty z 8 sierpnia 2016r. k. 19, 42, 57, 73 wraz z wezwaniami do wykupu weksła k. 21, 44, 59, 75, zeznania D. B. k. 174, w końcu i wyjaśnienia oskarżonego wraz z potwierdzeniami dokonania przelewów k. 172-173, 209-212.

Jaka była jednak w dacie podpisywania umów dzierżawy sytuacja finansowa spółki reprezentowanej przez oskarżonego dostatecznie nie ustalono. Sąd Rejonowy, opierając się jedynie na wykazie informacji gospodarczej o niezapłaconym zobowiązaniu z Krajowego Rejestru Długów (k. 78-85) uznał, wbrew twierdzeniom oskarżonego, iż spółka ta miała już wówczas problemy finansowe, pozostając w złej kondycji. Z tego z kolei wysnuł wniosek o działaniu sprawcy z góry powziętym zamiarem bezpośrednim oszustwa na szkodę pokrzywdzonej. Zdaniem tego Sądu sytuacja finansowa spółki (...) w chwili zawierania zobowiązań była zatem na tyle zła, by mówić, iż nie zamierzała się wywiązać ze swojego zobowiązania już w dacie podpisania umów.

Okoliczności wskazane powyżej, a dotyczące realizacji, choć z opóźnieniem, płatności poszczególnych rat za okres od listopada 2015r. do kwietnia 2016r., zdają się jednak przeczyć tak stanowczemu stanowisku Sądu, bez dokonania szeregu czynności zmierzających do ustalenia faktycznej sytuacji spółki w dacie zawarcia umów i jej płynności finansowej (na którą powołuje się apelująca). Wypada wytknąć więc w pierwszej kolejności zwłaszcza niekonsekwencję organom ścigania gdy wprawdzie zwracają się do spółki (...) S. A. we W. o informację dotyczącą powodów dla których spółka (...) figuruje jako jej dłużnik w Krajowym Rejestrze Długów, a co wynika prawdopodobnie z braku spłacania rat leasingowych za pojazdy będące w użytkowaniu spółki począwszy od grudnia 2015r., nie

monitując i nie dołączając następnie informacji w tym zakresie, co niewątpliwie przybliżyłoby Sądowi sytuację finansową spółki w okresie objętym aktem oskarżenia (k. 99, 78-85). Zwrócenie się zatem o powyższe informacje do w/w spółki (wraz ze wskazaniem wszystkich należności względem niej, terminów płatności zobowiązań i ich realizacji przez spółkę (...)) spoczywa na Sądzie meriti. Słusznie nadto Sąd ten zauważył, iż pierwsze niespłacone przez spółkę zobowiązania pochodziły już z sierpnia i września 2015r. (vide faktury wystawione przez (...) Sp. jawna w Z. oraz (...) S. A. w W.), stąd dla kompleksowej oceny sytuacji finansowej spółki reprezentowanej przez oskarżonego konieczne wydaje się zwrócenie o niezbędne informacje dotyczące płatności przez nią podatków i innych świadczeń do właściwego dla spółki Urzędu Skarbowego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za okres co najmniej roku - od połowy 2015r. Wskazać należy, że ważne informacje dla ustalenia kondycji (...) spółki (...) oraz oceny zachowania oskarżonego w dacie zawierania umów wobec pokrzywdzonej mogą posiadać pracownicy tej pierwszej, zwłaszcza w kontekście wypowiedzi R. W., który w połowie czerwca 2016r. pożegnał się z pracodawcą idąc na urlop, a następnie nie wrócił już do pracy w związku z ograniczeniem zakresu prac przez spółkę (obniżeniem transportu samochodowego) oraz brakiem zapłaty za wykonaną pracę, a także zapadłego w grudniu 2017r. wyroku skazującego oskarżonego za czyny z art. 218 § 1a kk i art. 218 § 3 kk (karta karna), skierowane przeciwko prawom pracowników. O ile zatem obrońca ma rację podnosząc konieczność przesłuchania pracowników spółki, o tyle - zważywszy na treść przedstawionego zarzutu, nie dotyczącego przywłaszczenia wszak pojazdów - istotną okoliczność na jaką mogli by być oni przesłuchani, jest sytuacja finansowa, majątkowa ich pracodawcy we wskazanym wyżej okresie. W tej sytuacji wydaje się także wskazane przesłuchanie co najmniej głównej księgowej spółki, która winna być najbardziej zorientowana w jej sytuacji z racji pełnionej funkcji.

Ma rację także apelująca gdy wskazuje na potrzebę zbadania okoliczności w jakich nawiązano współpracę ze spółką pokrzywdzoną, zważywszy zwłaszcza na znaczną odległość dzielącą ją od spółki (...), mającej wówczas siedzibę w W., czy też miejsca zamieszkania oskarżonego w N.. W jaki sposób zatem nawiązał współpracę z pokrzywdzoną oskarżony i dlaczego zdecydował się na wybór firmy tak odlegle położonej od miejsca prowadzonej działalności należy zbadać, zwłaszcza w kontekście relacji D. B., opisującego jego pierwsze wrażenia po kontakcie z nim, jak i późniejsze dość przecież utrudnione kontakty z oskarżonym.

Dopiero powyższe wszystkie dane i dowody, pominięte przez Sąd merytoryczny, będą mogły wskazać niewątpliwie czy już przed rozpoczęciem współpracy przez spółkę (...) z pokrzywdzoną, spółka reprezentowana przez oskarżonego miała problemy z płynnością finansową i z wywiązywaniem się z zaciągniętych uprzednio i już wymagalnych zobowiązań. Nie sposób bowiem oceniać niniejszą sytuację finansową jako złą – jak czynił to Sąd Rejonowy – jedynie w oparciu o relację D. B. i wykaz z (...), bez konieczności weryfikacji posiadanych informacji, nadto w świetle wyjaśnień oskarżonego, podkreślającego utratę stabilności w pozycji spółki powiązaną ze zdarzeniem nieprzewidzianym we Francji, a skutkującym zmniejszeniem ilości, a w ostateczności utratą zleceń.

Wszystkie powyżej podnoszone okoliczności, pominięte przez Sąd orzekający, należało ocenić pod kątem tego, czy doszło do wypełnienia znamion przestępstwa z art. 286 § 1 kk. W szczególności wskazać należy, że przy ustalaniu zamiaru oskarżonego należało uwzględnić wszystkie okoliczności, na podstawie których można wyprowadzić wnioski dotyczące realności wypełnienia zobowiązań zaciągniętych przez sprawcę osobie rozporządzającej mieniem, w szczególności możliwości finansowe, skalę przyjętych zobowiązań, jego stosunek do rozporządzającego mieniem w związku z upływem terminów płatności, z jednoczesną oceną przy zwłoce płatności zmian w sytuacji materialnej sprawcy na niekorzyść oraz przyczyn takiego stanu rzeczy. Opierając się na takiej ocenie okoliczności zawarcia umów i przyczyn niespłacenia z tego tytułu zobowiązań, można wysnuć logiczne wnioski, czy zaszło oszustwo, czy też jedynie niekaralne niewykonanie zobowiązania cywilnoprawnego (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 29 VIII 2013r., sygn. akt II AKa 122/13, KZS 2013/9/78). Należy pamiętać bowiem, że od strony podmiotowej przestępstwa oskarżony w chwili zawierania umowy musi już mieć świadomość, iż dla drugiej strony umowy zapłata będzie „stracona” bądź co najmniej „trudna”, o czym oczywiście druga strona umowy nie wie (podobnie wyrok SA w Katowicach z dnia 26 III 1998r., AKa 36/98, OSA 1998/11-12/64).

Należy mieć też na uwadze w obliczu zeznań D. B., z perspektywy znamion typu czynu zabronionego z art. 286 § 1 kk, że zapewnienie podmiotu pokrzywdzonego co do tak istotnej dla podjęcia decyzji o oddaniu przedmiotu

dzierżawy do używania okoliczności, tj. zamiaru dotrzymania ustalonego terminu zapłaty (kiedy w rzeczywistości zamiaru takiego nie ma, bo z różnych przyczyn mieć nie może), jest „wprowadzaniem w błąd” w rozumieniu art. 286 § 1 kk, wpływającym na rozporządzenie mieniem przez ten podmiot w tym znaczeniu, że gdyby znał on rzeczywisty zamiar sprawcy, tj. zapłacenia za towar (przedmiot umowy) w dłuższym (bliżej niesprecyzowanym) niż umówiony termin, to do czynności rozporządzającej (sprzedaży) z jego strony by nie doszło (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 20 II 2014r., sygn. akt II AKa 485/14, Biul. SA 2014/2/11-12).

Ponieważ przeprowadzona przez Sąd pierwszej instancji ocena dowodów nie uwzględniła wszystkich wskazanych przez apelującą i przywołanych powyżej dowodów oraz aspektów sprawy, Sąd odwoławczy uznał ją za niepełną, a przez to błędną oraz skutkującą koniecznością uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla zweryfikowania prawidłowości poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, nadto z koniecznością przeprowadzenia przewodu sądowego od początku w całości.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Rejonowy winien w pierwszej kolejności, po przesłuchaniu oskarżonego i D. B. celem ustalenia okoliczności nawiązania kontaktu i przyczyn podjęcia współpracy między podmiotami, odebrać zeznania od księgowej spółki reprezentowanej przez oskarżonego oraz jej pracowników (po dołączeniu odpisu wyroku w sprawie Sądu Rejonowego w Świebodzinie, sygn. akt II K 69/17) na okoliczność standingu finansowego spółki w okresie od połowy 2015r. co najmniej do połowy roku 2016r., egzekwowania przez nią należności, realizacji zaciągniętych zobowiązań i możliwości płatniczych spółki. Konieczne jest także dołączenie dokumentacji obrazującej istnienie zobowiązań spółki względem (...) S. A. we W. oraz ich realizację przez dłużnika (leasingobiorcę). Mając tak skompletowany dopiero materiał dowodowy, przedstawiający sytuację materialną i płatniczą spółki, Sąd - o ile nie wyłoni się potrzeba przeprowadzenia dodatkowych dowodów - dokona pełnej i wyczerpującej analizy materiału dowodowego; podda go następnie wszechstronnej i wnikliwej analizie oraz swobodnej ocenie zgodnie z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego, po czym wyciągnie prawidłowe wnioski końcowe, oczywiście z uwzględnieniem podniesionych powyżej uwag Sądu odwoławczego i wystrzegając się uchybień, które zadecydowały o uchyleniu zaskarżonego wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

Z tych wszystkich powodów Sąd Okręgowy, nie przesadzając w niczym końcowego rozstrzygnięcia, orzekł jak w części dyspozytywnej swego wyroku.